

Adroddiad i:	Cyngor Llawn
Dyddiad y Cyfarfod:	31 Ionawr 2013
Aelod Arweiniol / Swyddog:	Hugh Irving / Paul McGrady
Awdur yr Adroddiad:	Ken A Jones
Teitl:	Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

1. Beth yw testun yr adroddiad?

Mabwysiadu Rheoliadau Cynlluniau Cymru Gyfan ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012, fel y'u diwygiwyd gan Reoliadau 2013.

2. Beth yw'r rheswm dros wneud yr adroddiad hwn?

Roedd Deddf Diwygio Lles 2012 yn cynnwys darpariaethau i ddileu budd-dal y dreth gyngor yn ei ffurf gyfredol ledled y DU. O 31 Mawrth 2013, bydd budd-dal y dreth gyngor yn dod i ben a throsglwyddwyd i Lywodraeth Cymru'r cyfrifoldeb am roi cymorth ar gyfer y dreth gyngor a'r cyllid sy'n gysylltiedig ag ef. Mae Llywodraeth Cymru, mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol yng Nghymru, wedi datblygu cynllun newydd i ddarparu cymorth treth gyngor a mabwysiadwyd y cynllun hwn gan y Cyngor ar 8 Ionawr 2013. Mae Llywodraeth Cymru wedi diwygio'r rheoliadau hyn ar 24 Ionawr 2013, ac mae'n rhaid mabwysiadu Rheoliadau Cynlluniau Cymru Gyfan ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012, fel y'u diwygiwyd gan Reoliadau 2013, erbyn 31 Ionawr 2013.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod aelodau yn mabwysiadu Rheoliadau Cynllun Cymru Gyfan ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012, fel y'u diwygiwyd gan Reoliadau 2013 a'u bod yn ystyried y 4 elfen ddewisol o'r cynllun fel y'u dangosir yn adran 4.1 ac yn eu cymeradwyo'n briodol.

4. Manylion yr Adroddiad.

Y Cynllun Arfaethedig

Dengys y dadansoddiad cyfredol o Fudd-dal y Dreth Gyngor (Atodiad A) y bu cynnydd blynyddol yn Sir Ddinbych yn nifer y bobl sy'n hawlio budd-daliadau. Mae cyfrifon archwiliedig 2011/12 yn cadarnhau 10,820 o hawlwr am gost o £9.04 miliwn. Roedd y setliad terfynol yn cynnwys swm o £8.34m sydd wedi'i godi gan Lywodraeth Cymru i swm arfaethedig o £9.166 miliwn tuag at gost darparu'r Cynllun Cymorth Treth Gyngor newydd yn 2013/14.

Roedd cynigion gwreiddiol o fewn rheoliadau 2013 a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn cyfeirio'r Cyngor i warchod trigolion ar raddfa o 90%. Roedd hyn yn golygu y byddai angen i'r Cyngor anfon biliau am 10% o gyfanswm perthnasol y Dreth Gyngor i'r trigolion fyddai'n cael eu heffeithio. Mae'r rheoliadau diwygiedig y cytunwyd arnynt gan Lywodraeth Cymru nawr yn gwarchod trigolion 100% sy'n golygu na fydd biliau'r Dreth Gyngor ychwanegol yn cael eu hanfon.

Wrth ystyried datblygu cynllun newydd a diwygiedig, cytunodd Llywodraeth Cymru y dylai'r cynllun diwygiedig barchu'r paramedrau canlynol:

- Bod yn gynllun sengl a ddiffinnir yn genedlaethol i ddarparu lefel gyson o gymorth i hawl wyr ledled Cymru, a osodwyd ar 100% gan Lywodraeth Cymru. (Diwygiwyd hyn o'r nenfwd gwreiddiol o 90%);
- Darparu nifer bach o elfennau dewisol, yn debyg i'r rheini sydd ar gael dan gynllun cyfredol Budd-dal y Dreth Gyngor, er mwyn i awdurdodau lleol ymateb i'w gwahanol amgylchiadau lleol (ar yr amod bod costau unrhyw amrywiad lleol yn cael eu hariannu'n lleol);
- Bod yn seiliedig ar ddiwygiad o system gyfredol Budd-dal y Dreth Gyngor, o leiaf yn y flwyddyn gyntaf i sicrhau bod y risgiau gweithredol yn cael eu rheoli a bod modd parhau i roi cymorth ar ôl Ebrill 2013 o ystyried yr amserlenni heriol iawn; a
- Lle bo'n bosibl, symleiddio'r trefniadau cymhleth presennol.

Mae'r cynllun diwygiedig yn dyblygu cynllun cyfredol Budd-dal y Dreth Gyngor, a dyma'r prif eithriadau:

- Bydd ad-daliad yr 2^{il} oedolyn yn cael ei ddileu (ar hyn o bryd, os ydych yn gallu fforddio talu'ch Treth Gyngor ond yn byw gyda rhywun ar incwm isel, mae'n bosibl y gallech gael help gyda'ch Treth Gyngor).
- Mân newidiadau i lefelau diystyru enillion a chyfalaf.
- Uwchraddio lefelau i gyfrifo gostyngiadau'r sawl sydd ddim yn ddibynnol a symiau perthnasol.

4.1 Elfennau Dewisol i'r Cyngor eu penderfynu

- a) Y gallu i gynyddu'r cyfnod talu estynedig safonol o 4 wythnos a roddir i bobl ar ôl iddynt ddychwelyd i'r gwaith, pan fuont yn cael budd-dal cymwys perthnasol am 26 wythnos o leiaf
- b) Dewis i ddiystyru rhan neu'r cyfanswm o bensiynau Anabledd Rhyfel a phensiynau Gweddwon Rhyfel wrth gyfrif incwm
- c) Dewis i ddarparu mwy na'r wybodaeth leiaf a ragnodir yn rhan o'r gweithdrefnau rhoi gwybod am benderfyniadau
- c) Y gallu i ôl-ddyddio cymhwysiad dyfarniadau Cymorth y Dreth Gyngor i gwsmeriaid oed gwaith yn fwy na'r cyfnod safonol o 3 mis cyn y cais.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?
Nid yw'n berthnasol.

6. Beth fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae'n amlwg bod incwm wedi'i golli drwy'r newidiadau yn system Budd-daliadau'r Dreth Gyngor. Talodd y Cyngor £9.04m yn 2011/12. O ystyried bod y baich achosion wedi dal i gynyddu, rhagwelir y bydd tua £9.322m yn cael ei wario yn 2013/14. Roedd y setliad terfynol yn cynnwys swm o £9.166m tuag at gost y cynllun newydd. Mae hyn yn rhoi diffyg o ryw £155k, fodd bynnag bydd y diffyg hwn yn cynyddu yn ddibynnol ar y cynnydd a gymeradwyir i'r Dreth Gyngor i 2013/14 ac unrhyw gynnydd pellach yn y baich achosion. Felly mae'r gwariant i 2013/14 yn debygol o fod yn agosach at £9.6m gan adael bwlch o £400k o leiaf. Mae hyn eisoes wedi'i gynnwys o fewn cyllideb 2013/14.

Bu costau ofer wrth baratoi trigolion ac adrannau ar gyfer gweithredu'r gostyngiad.

Ynglŷn â'r costau dewisol

a) Y gallu i gynyddu'r cyfnod talu estynedig safonol o 4 wythnos a roddir i bobl ar ôl iddynt ddychwelyd i'r gwaith, pan fuont yn cael budd-dal cymhwyso perthnasol am 26 wythnos o leiaf.

Y swm a dalwyd mewn perthynas â thaliadau estynedig o 4 wythnos mewn achosion cymwys ar gyfer 2011/12 o ran Budd-dal y Dreth Gyngor oedd £22,000, byddai cynyddu'r amser yn gymesur, felly pe byddai'n cael ei estyn i 6 wythnos, y gost fyddai £33,000

b) Dewis i ddiystyru rhan neu'r cyfanswm o bensiynau Anabledd Rhyfel a phensiynau Gweddwon Rhyfel wrth gyfrifo incwm

Cost diystyru Pensiynau Anabledd Rhyfel a Gweddwon Rhyfel ar gyfer 2011/12 o ran Budd-dal y Dreth Gyngor oedd £17,000.

c) Dewis i ddarparu mwy na'r wybodaeth leiaf a ragnodir yn rhan o'r gweithdrefnau rhoi gwybod am benderfyniadau.

Mae'r cynllun arfaethedig yn cefnogi'r holl wybodaeth ofynnol.

d) Y gallu i ôl-ddyddio cymhwysiad dyfarniadau Cymorth y Dreth Gyngor i gwsmeriaid oed gwaith yn fwy na'r cyfnod safonol o 3 mis cyn y cais.

Mae rheoliadau presennol Budd-dal y Dreth Gyngor yn caniatáu ôl-ddyddio 6 mis o leiaf i gwsmer oed gwaith, ac yn 2011/12 y swm a dalwyd o ran ceisiadau wedi'u hól-ddyddio i gwsmeriaid oed gwaith oedd £20,000; nid yw'n bosibl cyfrifo'r gostyngiad os cyfyngir ar hwn i 3 mis.

7. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd ac a oes Sgriniad Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb wedi'i gynnal?

Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb ar lefel genedlaethol ar ei newidiadau arfaethedig yn system Budd-dal y Dreth Gyngor.

Ystyriwyd Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb ar gynllun 2012 a daeth effeithiau ar gydraddoldeb i'r amlwg oherwydd y diffyg 10%; mae'r effeithiau hyn wedi cael sylw gan y rheoliadau diwygiedig.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda Phwyllgorau Craffu ac eraill?

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymgynghori ar y prif gynllun a chyhoeddi dogfen ymgynghori, *Darparu Cymorth ar gyfer y Dreth Gyngor yng Nghymru*, ar 6 Chwefror 2012.

Cyhoeddwyd dogfen ymgynghori dechnegol bellach ar 21 Medi 2013, ar Reoliadau drafft Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn). Daeth y cyfnod ymgynghori hwn i ben ar 17 Hydref 2012.

Daeth ymgynghoriad Cyngor Sir Ddinbych ar y pwerau dewisol i ben ar 4 Ionawr 2013, gydag ymateb a oedd yn canolbwyntio'n bennaf ar bryderon ynghylch y diffyg 10% a'r effaith ar Bensiynau Anableded Rhyfel a Gweddwon Rhyfel pe na fyddai'r Awdurdod yn mabwysiadu'r dewis i ddiystyru'r pensiynau hyn.

Cafwyd nifer o weithdai aelod ar y mater.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Am beth amser, mae'r Cyngor wedi bod yn tybio y byddai toriad i'r Budd-dal Dreth Gyngor ac felly wedi bod yn gweithio tuag at roi hynny ar waith. Mae cyllideb 2013/14 yn cymryd i ystyriaeth cyfraddau casglu a dyledion drwg. Gan fod y cyhoeddiad ynghylch yr arian ychwanegol hwn wedi'i wneud yn hwyr iawn, mae'n rhy hwyr i ail-weithio cyllideb y Cyngor, ac felly bydd y cyhoeddiad hwn yn rhoi swm annisgwyl i'r Cyngor.

Mae'r arian ychwanegol wrth reswm yn newyddion i'w groesawu o safbwynt y Cyngor a'r trigolion sy'n cael eu heffeithio, ond mae'r amseriad wedi achosi costau ychwanegol a gwastraff o ran ymdrech wrth fynd ati i ddatblygu cynllun gweithredol.

10. Beth yw'r risgiau, ac a oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae risgiau sylweddol i'r Cyngor wrth weithredu'r cynllun newydd. Amlygwyd y rhain i aelodau mewn gweithdai amrywiol. Cedwir cofrestr risg gan y Pennaeth Refeniwiau a Budd-daliadau.

11. Pŵer i Wneud y Penderfyniad

Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012, fel y'u diwygiwyd gan Reoliadau 2013.

Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2012

Atodiad A

Baich achosion 11/12

Math o fudd-dal	Sector	Cwsmeriaid	Gwerth
Budd-dal y Dreth Gyngor	Budd-dal y Dreth Gyngor	10,820	£9.04 Miliwn

Dadansoddiad o'r Rhai sy'n Hawlio

Math o hawlydd	%
Pensiynwyr	48%
Oed Gwaith a Di-waith	35%
Oed Gwaith ac mewn Cyflogaeth	17%

Ceisiadau Budd-dal y Dreth Gyngor

